

בס"ד. שיחת י"ט כסלו ה'תשמ"ח.

בלתי מוגה

א. "פותחין בברכה" — ברכת "גוט יום טוב" לכאו"א מהנאספים, כפי שנהג כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ בפתיחה של התוועדות הקשורה עם יו"ט, ועאכו"כ בנרוד — י"ט כסלו — שנקרא (ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר) "חג החגים" (כמשנית במק"א בארוכה²).

וע"פ הידוע שעיקר ברכתו של הקב"ה נמשכת ע"י התורה (וכנרמז בכך שפתיחת התורה היא באות ב"ת — ר"ת ברכה³) — ובפרט אצל בניי, שמברכים בכל יום "אשר בחר בנו מכל העמים [המתבטא בכך אשר] ונתן לנו את תורתו" — מובן, שגם הפתיחה בברכה צ"ל ע"י אמירת דברי תורה.

בעניני תורה גופא — דין קדימה לענינים שהזמן גרמא⁴ (כנפסק להלכה⁵), ובענינו — "תורה" שנאמרה ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, נשיא דורנו, ביום י"ט כסלו.

ממאמרי י"ט כסלו שלו גופא — ישנו מאמר שבהשגח"פ נדפס זה עתה מחדש, לפני ימים אחדים ממש⁶. ואע"פ שאין זו ההדפסה הראשונה של קונטרס זה — הרי מלבד זאת שבודאי ישנם כו"כ שלא ראו מימיהם הוצאות הקודמות של הקונטרס, הנה גם אלה שכבר למדו אותו וגם זוכרים תוכן הקונטרס, הנה כאשר חוזרים ומדפיסים אותו, ה"ז מעורר אותם ללמוד את המאמר עוד הפעם, באופן חדש לגמרי (נוסף על הציווי ש"בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים"⁷), ואזי, אי אפשר שלא יתוסף בהבנת המאמר, ולבוא לידי עמקות חדשה בהדבר שלמד, עד שמחדש בו ענינים חדשים ממש (כידוע בענין "מבין דבר מתוך דבר"⁸), וכמאמר⁹ "א"א לבית המדרש בלא חידוש"¹⁰.

ולכן מן הראוי שה'פתיחה בברכה" — בדברי תורה — תהי' באמירת מאמר זה.

— מפני טירחא דצבורא נחזור רק איזה נקודות ותוכן הענינים המדוברים בו (אף שבכלל "חייב אדם לומר בלשון רבו"¹¹), ובודאי אשר כאו"א ילמוד

(6) קונטרס דרושי חתונה (מסה"מ קונטרסים ח"א טז, א ואילך) — המכיל גם המאמרים שנאמרו (באותה שנה) לפני י"ט כסלו.

(7) שו"ע אדה"ז או"ח סימן סא ס"ב.

(8) חגיגה יד, א. וראה לקו"ש דברים תשמ"ח ס"ג. וש"נ.

(9) חגיגה ג, סע"א.

(10) ובפרט כשלומדים אותו ביום זכאי כו'.

(11) ברכות מז, א. וש"נ.

(1) מלכר ההודעה שצ"ל "פותחין בברכה".

(2) ראה לקו"ש ח"ה ע' 436 ואילך. ועוד.

(3) ראה לקו"ש ח"טו בתחלתו. וש"נ.

(4) וכן מצד ענין הברכה — הרי צויכים לבחור

בעניני תורה כאלו המתאימים לאופן וסוג הברכה השייך לזמן זה כו'.

(5) ראה תוספתא סנהדרין ספ"ז. רמב"ם הלי'

ח"ת פ"ד ה"ח. טושו"ע יו"ד סרמ"ו סי"ד ובט"ז שם סק"ה.

אח"כ בפנים (שזוהי המטרה של הדפסת המאמר), ולדייק באותיות הרב¹²,
 "אותיות מחכימות" ומאירות¹³ כו'.

ב. מאמר א"ר אושעיא כו'.

* * *

ג. עוד ענין עיקרי בחגיגת י"ט כסלו (נוסף על חזרת מאמר חסידות) —
 חלוקת וסיום הש"ס, כנרמז באגרת בעל הגאולה¹⁴ (מן האגרות הקודש שנספחו
 אח"כ לספר התניא ע"י בני המחבר, כמבואר בהקדמתם לס' התניא) — "לגמור
 הש"ס בכל שנה ושנה . . . לחלק המסכתות כו'", שכבר נהגו מדור לדור לסדר
 חלוקת הש"ס בחג הגאולה שלו, י"ט כסלו, לאחרי עשיית "סיום" על חלוקת
 הש"ס של שנה שעברה¹⁵.

לכן נוהגין בהתוועדות זו לומר "הדרן" על א' ממסכתות הש"ס, ומשתדלים
 לבחור בכל פעם מסכתא אחרת — בהתאם להחיוב "לאפשא לה"¹⁶, לחדש
 בתורה¹⁷.

[וכמשנ"ת כמ"פ¹⁸ דמי שיש בידו ללמוד בעיון כ"כ עד כדי לחדש בתורה,
 ואינו משתדל בזה, ה"ז בגדר ביטול תורה¹⁹.

כידוע הראי' ע"ז ממחזו²⁰ "מבטלין ת"ת ובאין לשמוע מקרא מגילה",
 דלכאורה תמוה — הרי קריאת המגילה (שהיא א' מכ"ד ספרי קודש) הו"ע של
 לימוד התורה, וכיצד יתכן לומר שע"י קריאת המגילה "מבטלין ת"ת"? ואחד
 הביאורים בזה — דמי שבידו ללמוד תורה בעיון ובעמקות, הרי ענין של קריאת
 המגילה ברבים, שאין בה עיון ועמקות (כי אי אפשר להפסיק באמצע קריאת
 המגילה בציבור להתעמק בה ולחדש חידושים כו'...²¹), הוא בגדר ביטול תורה].

ולא עוד, אלא שבזה גופא — הלימוד בעיון ובאופן ד"לאפשא לה" —
 צ"ל "מעלין בקודש"²², וכהוראת ימי חנוכה הממשמשים ובאים — ע"פ המנהג
 שנתפשט בכל תפוצות ישראל²³ (ובלשון הרמ"א²⁴ "וכן המנהג פשוט") —

- 12) ראה סה"מ תש"ח ע' 296. ועוד.
 13) ראה של"ה במס' שבועות שלו (קצא, ב).
 מגדל עוז הלי' אישות פ"ד ה"ט. סה"מ תש"א ע' 17.
 14) תניא (קרי"א) בסופו (קסג, א).
 15) נוסף על "סיום" בפנימיות התורה — ספר
 התניא, כפי שנחלק ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר לסיימו
 בכל שנה ושנה לקראת י"ט כסלו.
 16) זח"א יב, ב.
 17) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ה"ב. וש"נ.
 18) ראה התוועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 835
 ואילך. ועוד.
 19) ולהעיר ממאחז"ל (סוטה כב, סע"א) —
 הובא להלכה (רמב"ם הלי' ת"ת פ"ה ה"ד. טושו"ע
 יו"ד סרמ"ב סי"ד) — ע"ד גודל החסרון של מי
 שהגיע להוראה ואינו מורה.
 20) מגילה ג, א.
 21) ועכ"פ אין זה בידם של רוב בני"א ו"התורה
 על הרוב תדבר".
 22) שבת כא, ב. וש"נ.
 23) ובמילא חל ע"ז פסק הרמב"ם (הלי' ממרים
 פ"א ה"א-ב. שם פ"ב ה"ב ואילך) שיש לו תוקף של
 מ"ע ומל"ת דאורייתא. ובפרט שנרות חנוכה הם ענין
 כללי, "נו מצוה ותורה אור", והם זכר להנצחון על
 אלו שרצו "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי
 רצונך" (ובפרט ע"פ משנת"ל בהמאמר הדיק
 ד"תורתך" ו"חוקי רצונך").
 24) אר"ח סתרע"א ס"ב.

שמדליקים נרות חנוכה בכל לילה ולילה באופן ד"מוסיף והולך"²⁵ ואינו מספיק סכום הנרות שהדליק בלילה שלפניו (אף שאז הי' זה קיום המצוה באופן של "מהדרין מן המהדרין").

ד. מבין כל ששים המסכתות נ"ששים המה מלכות — אלו ששים מסכתות²⁶, ובפרטיות יותר — ס"ג מסכתות²⁷, כאשר מונים כל א' מג' הבכות (ב"ק, ב"מ וב"ב) בפ"ע, ובפרט — שבנוגע ל"סיום", נהוג לערוך סיום על כל א' מהן בפ"ע (כי לאו כל מוחא סביל דא, ללמוד כל הג' בבות לעיונא במשך שנה אחת), שאז מונים "ס"ג מלכות" — יש למצוא מסכת שהיא מענינא דימא.

ובהמשך להמדובר לעיל ע"ד הקונטרס שנדפס מחדש בימים אלו — יהי' ה"סיום" על מס' ברכות, בהתאם לכך אשר דרוש הראשון בקונטרס האמור הוא על הפסוק²⁸ "וכל בניך לימודי הוי' ורב שלום בניך", ומביא מה ש"איתא בגמ' סוף ברכות תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי הוי' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך".

ואע"פ שכבר נערך "סיום" על מס' ברכות כמ"פ בעבר, והעולם רגיל לשמוע בכל פעם דבר חדש — הרי בביאור סיום המסכת גופא אפשר להוסיף ענינים חדשים כו'.

וכמובן ממחז"ל על פסוק²⁶ "ועלמות אין מספר" — שהלכות ומימרות האמוראים אין להם מספר וקץ. שאין פירוש הדברים, שהם "אין מספר" מפני שהסך-הכל של כל מימרות האמוראים בס"ג מסכתות הש"ס הוא — "אין מספר" (אבל בכל מסכתא בפ"ע יש מספר מוגבל של מימרות) — שכן, מס"ג דברים מוגבלים לא יתהווה דבר בלתי מוגבל (כמבואר בחכמת החשבון); אלא ע"כ צ"ל שכל מימרא ומימרא עצמה היא בל"ג ואין לה קץ.

ובעניננו — שיש להתעמק יותר ויותר בסיום מס' ברכות ולמצוא בו דברים חדשים, ועכ"פ — הוספת פרט חדש בענין שנתבאר כבר בעבר.

ה. וז"ל סיום מס' ברכות:

"אמר רבי אלעזר א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך אל תקרי בניך אלא בוניך (ואח"כ מביא כמה פסוקים ע"ד ענין ה"שלום", ומסיים) ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום"²⁹. והנה מאמר זה הוא הסיום של עוד ג' מסכתות (כידוע הסימן שהובא

27 ראה פי' מהרז"ו לשהש"ר שם. חי' הרש"ש
לבמדב"ר שם.
28 ישעי' נד, יג.
29 תהלים כט, יא.

25 דלא כענין קריאת המגילה ביום הפורים,
שבו אין ההדגשה ד"לאפשא לה", וכנ"ל בפירוש
"מבטלין ת"ת לקריאת המגילה".
26 שה"ש ו, ח ובשהש"ר עה"פ (פ"ו, ט).
במדב"ר פי"ח, כא.

באחרונים³⁰, שד' מסכתות, שר"ת שלהם היא "בניך" (ברכות, נזיר, יבמות, כריתות), מסיימות במאמר זה), ונוסף לכך הובא המאמר גם במס' תמיד³¹.

אבל בכל מקומות אלו לא הובאה כל האריכות ככסיום מס' ברכות, ולא עוד, אלא ש(לכו"כ גירסאות) לא הובא שם אפילו הסיום והפירוש "אל תקרי בניך אלא בוניך" (ומובא רק בקיצור "אר"א כו' ת"ח כו' שנאמר וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך", ותו לא).

לכאורה יש לומר דלאחרי שכבר הובאה האריכות בסיום מס' ברכות, שהיא מסכתא הראשונה שבש"ס, שוב אין צורך להעתיקה עוה"פ במסכתות הבאות אחרי' [וכנרשם על הגליון במס' תמיד ש"בברכות . . . מבואר יותר"].

אבל באמת אי אפשר לתרץ כן, כי:

(א) גישה זו (שבמסכתות המאוחרות סמכו על מה שהובא במס' ברכות), אינה מוסכמת לכל, כידוע השקו"ט בספרי כללי הש"ס אי אמרינן שבמסכתא אחת סמכו על הנאמר במס' שקדמוה (ותלוי בהשקו"ט אם "יש סדר למשנה" או "אין סדר למשנה"³²).

(ב) מצינו הרבה מאמרים שנשנו בפרטיות כמה פעמים בש"ס. ולהעיר ממחז"ל³³ שבימיהם היו רגילים לחזור ולשנות כל פרק מאה פעמים (כמובא בתניא³⁴ לענין מעלת מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחת).

בפשטות י"ל, שהטעם שהובאה האריכות במס' ברכות דוקא, הוא בהתאם לתוכן המס'³⁵, אשר כשמה כן היא — "ברכות", וכן בענין זה, שדוקא במס' זו הובאה האריכות ע"ד המשכת ענין השלום (שהוא תכלית ענין הברכה, כסיום ששה סדרי משנה — "לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום"). אלא שזה מתרץ רק השאלה בנוגע להפסוקים (ע"ד "שלום") שהובאו במס' ברכות (ולא בשאר המקומות) — אבל עדיין אינו מוכן מדוע נתפרש הלימוד "אל תקרי בניך אלא בוניך" רק במס' ברכות?

ונקודת הביאור י"ל — כי במאמר זה, "אל תקרי בניך אלא בוניך", ישנו ענין ולימוד כללי, הנוגע לכל הש"ס כולו, ולכן הובא זה בסיום מס' ברכות, כי נוסף לכך שהיא מס' הראשונה שבש"ס, ה"ה גם הקדמה כללית לכל הש"ס כולו³⁶,

[כמבואר ברבינו ישעי'³⁷ הטעם שפתח רבינו הקדוש ששה סדרי משנה

מאמר זה בשאר המקומות הנ"ל (לפי שינויי הנוסחאות שם) — שזהו בהתאם לתוכן המסכתא. (36) נוסף לכך שכל מסכתא כלולה משאר כל המסכתות, וכפי שרואים בפשטות, שבכל מסכתא הובאו הלכות משאר כל המסכתות.

(37) פסקי ריא"ז לברכות בתחלתם (הועתק גם

(30) ערוך לנר סוף מס' יבמות.

(31) ל.ב. ב.

(32) ב"ק קב. א. וש"נ.

(33) חגיגה ט, ב.

(34) פרק טו.

(35) וכן צ"ל בנוגע להשינויים באופן הבאת

במס' ברכות, כי "ראשית חכמה יראת ה'³⁸ על כן הי' סדר רבותינו הקדושים להתחיל סדר המשנה ביחודו של הקב"ה ולקבל עליו עומ"ש כו", והיינו, שמש' ברכות ענינה "ראשית חכמה", ה"ראשית" של כל עניני "חכמה" של שאר מסכתות הש"ס].

ו. ויובן זה בהקדם פלוגתת ר"א וחכמים (ור"ג) בתחילת המסכתא [כנהוג לקשר סיום המסכת עם התחלתה, וכמאמר "נעוץ סופן בתחלתן"³⁹] — "מאימתי קורין את שמע בערבית כו' עד סוף האשמורה הראשונה, דברי ר"א, וחכ"א עד חצות, רבן גמליאל אומר עד שיעלה עמוד השחר כו' למה אמרו חכמים עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה".

ונת' כמ"פ, שפלוגתת ר"א וחכמים (ור"ג) היא בהתאם לפלוגתא הכללית בין ב"ש וב"ה בכר"כ מקומות, שב"ש סברי אזלינן בתר בכח, וב"ה סברי אזלינן בתר בפועל⁴⁰.

ומהדוגמאות הכי בולטות — פלוגתת ב"ש וב"ה בסיום הש"ס⁴¹: "חלות דבש מאימתי מיטמאות משום משקה, ב"ש אומרים משיהרהר (משיחרור), ב"ה אומרים משירסק", כלומר: כשמהרהר מחשבה בלבו לרדות הדבש (ועאכו"כ כשמחרחר, שמביא עשן להברית הדבורים⁴²) — חשיב משקה "בכח", אלא, שחסרה עדיין הרדי' בפועל (ריסוקן). ונמצא, שב"ש שס"ל "משיהרהר" (או "משיחרור") אזלי בתר בכח, וב"ה שס"ל "משירסק", אזלי בתר "בפועל".

ועד"ז מצינו פלוגתא בחנוכה (הממשמש ובא) — "ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך פוחת והולך, וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך"⁴³. "טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין (העתידים לבוא⁴⁴), וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין⁴³ (שיצאו כבר), וזה שהוא עומד בו נמנה עם היוצאין⁴⁴".

והחילוק שביניהם — בכח או בפועל: "ימים הנכנסין" (העתידים לבוא) — הם בכח, וכח זה "פוחת והולך", כי ביום ראשון יש "בכח" שיהיו שמונה ימים, וביום שני — יש "בכח" רק שבעה וכו'. ו"ימים היוצאין" (שיצאו כבר) — ישנם (כבר) בפועל, ובאופן ד"מוסיף והולך", שמיום ליום ישנו עוד יום שיצא כבר. ונמצא, ש"טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין" — מפני שאזלינן בתר בכח, ו"טעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין" — מפני שאזלינן בתר בפועל.

סדרי משנה" (קה"ת תשמ"ח) — נרפס לקמן בהוספות.

41) עוקצין פ"ג מ"א.

42) פי' הרע"ב.

43) שבת כא, ב.

44) פרש"י שם.

כהגה"ה בהקדמת פיהמ"ש להרמב"ם). וראה גם מאירי בפתיחתו (קרוב לסופה) וכריש מס' ברכות.

38) תהלים קיא, יו"ד.

39) ספר יצירה פ"א מ"ז. וראה לקו"ש ח"ז ע'

176 הערה 31. וש"נ.

40) ככל זה — ראה בארוכה "הדרן על ששה

ויש להוסיף, שהשייכות ד"ימים הנכנסין" ו"ימים היוצאין" לבכח ובפועל היא גם כהנס שהי' בפך השמן (שלזכר נס זה תקנו הדלקת נר חנוכה):
לאחרי ש"נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים"⁴³, אגלאי מילתא למפרע⁴⁵ שהי' בכחו של השמן לדלוק שמונה ימים⁴⁶, ומיום ליום הי' כח השמן "פוחת והולך": ביום ראשון הי' בכחו לדלוק שמונה ימים, ביום שני — שבעה ימים וכו'.

אבל, הנס שנעשה בהשמן (לפני שהדליקו ממנו שמונה ימים) הי' רק בכח (בהשמן), והנס בפועל הי' רק כשהדליקו ממנו, ואז, הי' הנס (בפועל) באופן שמיום ליום "מוסיף והולך".

וזהו מה שב"ש סוברים "כנגד ימים הנכנסין" וב"ה סוברים "כנגד ימים היוצאין" — כי, הנס שבכח (שבכחו של השמן לדלוק יותר מכפי טבעו) הוא בנוגע ל"ימים הנכנסין", שעתידים לבוא; והנס שבפועל (שהדליקו ממנו) הוא בנוגע ל"ימים היוצאין", שיצאו כבר.

[ועד"ז היא סברת פלוגתתם בעוד כו"כ מקומות, כמשנ"ת במק"א⁴⁷, ושם נת' ג"כ הצורך לשנות הפלוגתא בכל מקומות אלו (אף שסברת הפלוגתא אחת היא) — ובלשון הגמרא "וצריכא". ואכ"מ].

ועד"ז בעניננו — בתחלת הש"ס — שהחילוק בין דעת ר"א (שהי' מתלמידי ב"ש) ודעת חכמים ור"ג (שהי' מתלמידי ב"ה), תלוי בכך אם אזלינן בתר בכח או אזלינן בתר בפועל.

אחד הביאורים בזה — ובהקדם, שאחד מהחילוקים בין ר"א ור"ג (והחכמים⁴⁸) הוא, שלדעת ר"ג (וחכמים) עשו חכמים גזירה וסייג לתורה "כדי להרחיק את האדם מן העבירה", משא"כ לדעת ר"א, שיותר לקרות ק"ש עד סוף (האשמורה הראשונה, שהוא) הזמן שיותרים לקרותה ע"פ דין תורה, נמצא שהחכמים לא עשו סייג לתורה.

וזהו הקשר לפלוגתת ב"ש וב"ה אם אזלינן בתר בכח או בפועל⁴⁹:

וש"נ. עיי"ש). ומ"ש בפנים שביום ראשון הי' בכח השמן לדלוק ח' ימים — הוא רק להביאור שניתוסף (כיום א') בכמות השמן או באיכותו, משא"כ להביאור שניתוסף שמן אח"כ, או שהשמן לא נכלה בהאור.

(47) ב"הדרן" הנ"ל.

(48) כי חכמים "כרבן גמליאל ס"ל, והא דקא אמרי עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה" (ברכות ד, רע"ב).

(49) נוסף על הקשר לעצם פלוגתתם בפירוש "בשכב ובקומך" — "בשעה שבני אדם שוכבים" כמשנ"ת (ב"הדרן" הנ"ל ס"ו).

(45) ומכיון ש"לשנה אחרת קבעום" (שבת שם) — הרי אז אגלאי מילתא כו'.

ויש לומר, שגם בשנה הקודמת, כשהי' הנס שמצאו פך השמן — ידעו שהשמן ידלוק שמונה ימים (עד שיהי' שמן טהור), שהרי אין סברא לומר שהנס שעשה הקב"ה (שמצאו פך השמן) הי' בכדי שידליקו בשמן טהור רק יום אחד. ועפ"ז מתורץ מה שהקשו על הבי' (או"ח סי' עת"ר בתירוץ הא') שחילקו את השמן שבפך לח' חלקים.

(46) להעיר שבהנס שהי' בפך השמן — כמה ביאורים (ראה בארוכה לקו"ש חט"ו ע' 184 ואילך).

מכיון דתושבע"פ היא "פירושה" דתושב"כ⁵⁰ — נמצא, שהפירוש דתושבע"פ כלול בהתיבות דתושב"כ, בהעלם ובכח, ואח"כ בא דתושבע"פ בגילוי ובפועל.

ועד"ז הוא בנוגע להגזירות והתקנות דחכמים — שהם כלולים תחלה בהעלם ובכח בטעמיהם⁵¹ — בענינים שהם מדאורייתא (בתושב"כ ובפירושה דתושבע"פ), ואח"כ (בדברי סופרים) באים בגילוי ובפועל.

ועפ"ז י"ל, דהא שלדעת ר"א מותר לקרוא ק"ש "עד סוף האשמורה הראשונה" ואינו חושש להגזירה "להרחיק את האדם מן העבירה" — כי לשיטת ב"ש דאזלינן בתר בכח — (במקום שיש סברא לכאן ולכאן) אין חוששים לגזירה דרבנן (הגדר ד"בפועל"), ומעמידים את הדין כמו שהוא מדאורייתא (הגדר ד"בכח").

ז. ומכאן באים לנקודה חדשה בענין זה (שלא נתבארה ע"ע):

בכל דבר בעולם (ותורה) ישנם ה"בכח" וה"בפועל" — ומ"מ, הפלוגתא בין ב"ש וב"ה בסברא זו (אם אזלינן בתר בכח או בפועל) היא רק במספר מסויים של הלכות התורה דננוסף לכך שברוב הלכות התורה לא פליגי ב"ש וב"ה כלל, הנה אפילו במקומות שמצינו מחלוקת ביניהם, מובן ופשוט, שיתכן, שפלוגתתם שם היא בסברא אחרת].

ובטעם הדבר יש לומר: כלל גדול אמרו בתורה ש"המעשה הוא העיקר"⁵², ולכן, רוב דיני התורה ככולם אין נקבעים אלא ע"י הבפועל (עשי)⁵³, ורק במקומות ספורים ס"ל לב"ש שה"בכח" מכריע את ה"בפועל" ועדיף ממנו.

וע"פ כהנ"ל יש לבאר הסיום דמס' ברכות — מאמר ר"א "ת"ח מרבים שלום בעולם כו"ו ומדייק לפרט הלימוד ד"אל תקרי בניך אלא בוניך" (דלא כשאר המקומות שהובא מאמר זה):

הטעם שהתחלת וסיום הש"ס הם בענין פלוגתא זו בין ב"ש וב"ה, אם אזלינן בתר בכח או אזלינן בתר בפועל, הוא משום שבפלוגתא זו משתקפת נקודה כללית ככוונת הבריאה ותכליתם של עבודת בני"י בקיום התומ"צ עלי אדמות (כמשנ"ת במק"א⁴⁷).

ובהמשך לזה מסיימת המסכתא (שהיא הקדמה כללית לכל מסכתות הש"ס, כנ"ל ס"ה) — "ת"ח מרבים שלום בעולם כו"ו אל תקרי בניך אלא בוניך כו"ו":

שזה נרמז גם בהר"ת דשם "חנוכה" — ח' נרות והלכה כבית הלל — להורות, שעיקר ענין התורה (המתבטא בנרות חנוכה, נר מצוה ותורה אור) הוא הבפועל דוקא.

50) הקדמת הרמב"ם לספר היד בתחלתה.
51) ראה אגה"ק סכ"ט (קנ, סע"א).
52) אבות פ"א מ"ז.
53) וראה בארוכה לקו"ש (חכ"ה ע' 245 ואילך)

ההדגשה ד"אל תקרי בניך אלא בוניך" באה להורות על שני השלבים שב"מרבנים שלום בעולם", "בניך" — ה"בכח", ו"בוניך" — ה"בפועל" (כדלקמן ס"ח), ומ"מ כו"ע לא פליגי כאן ש"אל תקרי בניך אלא בוניך" — כי בנוגע לפעולת ת"ח בעולם, "מרבנים שלום בעולם", הכל מודים (גם ב"ש), שלא מספיק ה"בכח", אלא צ"ל "בוניך", "מרבנים שלום בעולם" בפועל, כי המעשה הוא העיקר, כנ"ל, ואזלינן בתר ה"בפועל" דוקא.

ח. ביאור הדברים:

ידוע בכללי הש"ס⁵⁴ שהלימוד "אל תקרי כו" לא בא לשלול פירוש הפשוט כ"א רק להוסיף עליו, שמלבד הפירוש לפי הקרי ישנו ג"כ עוד פירוש, "אל תקרי כו" אלא כו".

וכן בעניננו, שהלימוד ד"אל תקרי בניך אלא בוניך" לא בא לעקור את הפירוש ד"בניך" כפשוטו, כ"א רק להוסיף, שמלבד הענין ד"בניך" ישנו גם הענין ד"בוניך".

וההסברה בזה:

כדי שת"ח יפעלו ע"י תורתם להרבות שלום בעולם, ה"ז רק כאשר הם בכחינת "בניך", כהתחלת הכתוב "וכל בניך לימודי ה" (וכמבואר בארוכה בדרוש "וכל בניך" שנזכר לעיל ס"ד).

כלומר: כדי שת"ח יוכלו להיות "בוניך" — "אלו ת"ח שעוסקים בבנינו של עולם", ע"י שמרבנים שלום בעולם (שזה נעשה ע"י תורה, כי התורה ניתנה לעשות שלום בעולם) — צריכים להגיע תחילה לשלימות בידיעת התורה לעצמם ("וכל בניך לימודי ה"), ורק אח"כ יכולים להורות לאחרים ("יורו משפטין ליעקב ותורתך לישראל"⁵⁵), עד שיפעלו שכל העולם כולו יתנהג ע"פ תורה וע"פ שו"ע — "מרבנים שלום בעולם".

ובפשטות: כדי להגיע ל"בן ארבעים לכינה"⁵⁶, שראוי להורות לאחרים⁵⁷ (ועאכו"כ השלבים שלאח"ז — "עצה", "זקנה" כו' — שהם דרגות יותר נעלות ב"בנינו של עולם"), צריך לעבור תחילה כל השלבים ד"בן חמש למקרא, בן עשר למשנה וכו' "⁵⁶, ואמרו חז"ל⁵⁸ "לא יגעת ומצאת אל תאמין", ולא תתכן מציאות שאדם יולד באופן שיוכל להתעסק תיכף ב"בנינו של עולם"...

ונמצא, שכדי להיות "בוניך" בפועל, צריכים תחילה להעשות "בוניך" בכח — ע"י "וכל בניך לימודי ה".

וזהו שמסכת מסיימת — "אל תקרי בניך אלא בוניך": לאחרי שהאדם

(55) ברכה לג, יו"ד.

(56) אבות ספ"ה.

(57) ראה רמ"א יו"ד סרמ"ב ס"א.

(58) מגילה ו, רע"ב.

(54) ראה ס' הליכות אלי ס"ג. ועיין מ"נ ח"ג פמ"ג. שו"ת הרשב"ז ח"ג תשובה אלף סח (תרמג). אנציק' תלמודית ח"ב ע' אל תקרי.

השתלם ב"בניך", ו"בכח" ראוי הוא כבר "להרבות שלום בעולם" — עליו לדעת, ש"אל תקרי בניך אלא בוניך", שתכלית הכוונה היא — להרבות שלום בעולם (לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁵⁹), וכדי לפעול בעולם, אין דרך אחרת אלא ע"י עשי' בפועל, להיות "בוניך" בפועל, שע"יז מרבים שלום בעולם בפועל⁶⁰.

ט. ענין האמור מהווה גם הוראה באופן לימוד התורה עצמו (שגם מטעם זה בא בסיום מס' הראשונה שבש"ס — כדי להורות את הדרך כיצד צ"ל היגיעה בלימוד התורה):

התורה היא "מורשה קהלת יעקב"⁶¹, שכאו"א מישראל, יהי' מי שיהי', ירש את כל התורה כולה (וכהדין בירושה, שגם תינוק בן יומו יורש הכל⁶²).

ומה גם לאחר שהתחיל ללמוד איזה ענין בתורה, שאז ה"ז כמו יורש שהחזיק בפרט אחד מן הירושה, שע"יז קונה כל הירושה כולה⁶³.

ובפרט שקודם הלימוד אמר ברכת התורה — "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" (והרי "כל הנותן בעין יפה נותן"⁶⁴) — וא"כ ודאי שנעשה כבר "בעה"ב" על כל התורה כולה!

וע"ז אומרים לו — "אל תקרי בניך אלא בוניך", דאע"פ ש"בכח" כבר יש לך כל התורה כולה, הנה אסור לך להסתפק בכך, אלא צריך אתה להתייגע בלימוד כל התורה כולה בפועל, ולהמשיך בלימוד כל מסכתות הש"ס כולן, עד שתוכל לעסוק ב"בנינו של עולם", "מרבים שלום בעולם".

י. ויהי רצון, שע"י הדיבור בעניני "ברכות" — יקויים ענין ה"ברכות" בפועל, שימשכו כל הברכות למטה בפועל ובגלוי,

עד לתכלית השלימות בענין ה"ברכות" — "מאה ברכות"⁶⁵ [שלכן "חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום"⁶⁶, כי זוהי תכלית השלימות בענין הברכה, וכמודגש בכך שבמאה ברכות אלו נכללים כל סוגי ברכה — ברכת הנהנין, ברכות הודאה, ברכת המצוות, ברכת התורה — כמבואר בטור וש"ע רבינו הזקן⁶⁷] — שע"יז מגיעים להדרגא ד"בן מאה שנה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם"⁶⁸, למעלה מן העולם והסתור העולם⁶⁸.

מאמר המוסגר:

הפירוש הפשוט של המשנה הוא, מאה שנים בפשטות, אריכות ימים ושנים

63 ראה ב"ב מב, סע"א — במשנה. וש"נ.
64 ראה ב"ב נג, רע"א. וש"נ.
65 ראה המשך חייב אדם לברך תול"ח.
66 מנחות מג, סע"ב.
67 אר"ח רסמ"ו.
68 ראה לקו"ש ח"ט ע' 241. וש"נ.

59 ראה תנחומא נשא טז. ועוד. תניא פל"ו.
ובכ"מ.
60 ולכן הובא (בסיום ברכות) כו"כ פסוקים המורים על פעולת השלום בעולם.
61 ברכה לג, ד.
62 ראה נדה מג, סע"ב ואילך — במשנה. וש"נ.

טובות עד "מאה שנה". אבל הפירוש הפנימי בזה הוא, שזוהי דרגא בעבודת ה' שיכולים להגיע אלי' ע"י עבודה ויגיעה, וגם קודם שמגיעים לגיל "בן מאה שנה" בפשטות.

[ע"ד מאמר ר' אלעזר בן עזרי' "הרי אני כבן שבעים שנה", מפני ש"אהדרו לי' תמני סרי דרי חיורתא" ("י"ח שורות של זקנה", "שערות לבנות")⁶⁹ — שמובן ופשוט שלא הי' בזה ענין של רמי' (שהעולם יחשבו שהוא איש זקן), דחס מלהזכיר כזאת על איש ישר בכלל, ועאכו"כ תנא (ובפרט שסיפור זה הובא בתורה — לשון הוראה⁷⁰) — אלא פירוש הדבר הוא, שראב"ע התייגע בתורה עד כדי כך, שלמרות היותו צעיר בן י"ז שנה, זכה כבר להבנה והשגה בתורה כמו יהודי "בן שבעים שנה"].

ובאמת ע"כ צ"ל כן בנוגע לדברי המשנה לפנינו — "בן ארבעים לכינה", "להבין דבר מתוך דבר ולהורות בהלכה"⁷¹ (וכמו שאמרו ד"ראוי להוראה"⁷² הוא כשמגיע לארבעין שנין⁷³) — ולכאורה, הרי מצאנו וראינו גדולי ישראל שהיו רבנים בעיירות גדולות ופוסקים מפורסמים בישראל, שלאור תורתם נסע ונלך — עוד לפני הגיעם לבן ארבעים שנה! והביאור בזה בפשטות, שאם התייגע בתורה הרבה עד שהגיע בצעירותו להבנה והשגה בתורה כמו בן ארבעים [ע"ד שמצינו⁷³ אודות ר' בון — שלמד "תורה לכ"ח שנה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד למאה שנה"], הרי הוא ראוי להוראה (וסומכין אותו) גם בצעירותו כאילו הוא "בן ארבעים לכינה".

ונחזור לעניננו — הפירוש ב"בן מאה שנה כאילו מת ועבר ובטל מן העולם", שאין כוונת המשנה רק לאדם שהגיע לגיל זה בפשטות (ובפרט, שאם נפרש כן אינו מובן — מדוע מנה התנא רק עד "בן מאה שנה" ולא יותר מזה, מאה ועשר שנה, עד "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"⁷⁴) (ועוד יותר, כדמצינו כמה תנאים ואמוראים שהאריכו ימים יותר מק"כ שנה) [?] — אלא הכוונה למי שהגיע לדרגא נעלית כזו שהוא למעלה לגמרי מכל עניני העולם, "כאילו מת ועבר ובטל מן העולם".

וזהו המשך הענינים בהמשנה: בתחילה מבאר כל פרטי הדרגות בלימוד התורה כפי שהלימוד שייך לעניני העולם — וכנ"ל שזהו ענינו של ת"ח — "בונין", "שעוסקים בכנינו של עולם"; אבל משהגיע להדרגא ד"בן מאה שנה", ה"ה למעלה מכל עניני עולם, ובמילא גם לימוד התורה שלו הוא באופן כזה, שעיקר עסקו הוא הלימוד באופן של "יגדיל תורה ויאדיר"⁷⁵, שאין בזה שום נפק"מ להלכה למעשה, כי עניני עשי' (עולם המעשה) אינם תופסים מקום אצלו.

72) נסמן לעיל בהערה 19.

73) קה"י פ"ה, יא (ה).

74) בראשית ו, ג.

75) ישעי' מב, כא. חולין סו, ב. וש"נ.

69) ברכות כח, רע"א ובפרש"י.

70) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. גו"א ר"פ

בראשית. זח"ג נג, ב.

71) פרש"י על המשנה.

— כשיבואו אצלו עם שאלה על תרנגולת וכיו"ב לא יוכל לפסוק השאלה, כי זה דורש עיון בפרטי התרנגולת, מה נעשה עם הקורקבן ואם נכנס המחט מעבר אל עבר וכיו"ב — בה בשעה שאין לו שום שייכות עם תרנגולת!... הוא אינו מונח ("ער ליגט ניט") בענינים כאלו!... —

[וזה גרפא הטעם שהמשנה מונה רק עד "בן מאה שנה" ולא יותר, כי תכלית ענין התורה הוא לפעול בעולם, כנ"ל, ולכן אין התנא עוסק בהעליות מחיל אל חיל לאחר שהאדם נתעלה לדרגת "בן מאה שנה", למעלה מעניני העולם].

ודרגא זו בלימוד התורה (שלמעלה מן העולם), תהי' בשלימות ובגילוי בתורתו של משיח — "תורה חדשה מאתי תצא"⁷⁶ — שאז "יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם כו' כמים לים מכסים"⁷⁷, שזוהי השגת אלקות שלמעלה מן העולם.

ואין זו סתירה לפסק הרמב"ם⁷⁸, שבימות המשיח לא "יבטל דבר ממנהגו של עולם כו' עולם כמנהגו נוהג, וזה שנאמר⁷⁹ . . . וגר זאב עם כבש . . . משל . . . שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכו"ם כו'" — כי, כבר נת' כמ"פ⁸⁰, שלשיטת הרמב"ם ישנן שתי תקופות בימות המשיח: בתקופה הראשונה — עולם כמנהגו נוהג (אף שגם אז "יהי עסק כל העולם לדעת את ה' בלבד כו' כמים לים מכסים"); ואח"כ, תקופה השני', הזמן של תחיית המתים [שזהו יסוד ועיקר באמונה, כפי שהרמב"ם עצמו מבאר בארוכה באגרת "תחיית המתים" שלו] — שאין לך ביטול מנהגו של עולם גדול מזה.

ובפרט ע"פ מ"ש הרמב"ם באגרת תחיית המתים שלו⁸¹, דמה שפירש (בספר היד) שהיעוד ד"וגר זאב עם כבש" הוא משל — "אין דברינו זה החלטי כו' שהם משל", ואם יביאו לו הוכחה שאינו משל ויהי' כן בפשטות (גם בתחילת ימות המשיח) יקבל זאת⁸² —

והרי זה הי' מצב העולם לפני החטא, שהחיות לא היו מזיקות כלל⁸³, ומזה מובן, דלעתיד לכוא, כאשר יתוקן החטא (ע"י שישראל עושין תשובה), הרי שוב יהי' העולם במצב של שלימות כמו לפני החטא, ואדרבה, במצב נעלה יותר (ע"ד מחז"ל⁸⁴ שע"י תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות).

ויקויים היעוד "וגר זאב עם כבש גו' ונער קטן נוהג בס" בפשטות, שכאר"א מישראל, עליהם נאמר⁸⁵ "מי יקום יעקב כי קטן הוא"⁸⁶ (שלכן "ישראל מונין

76 ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.
 77 ישע"י יא, ט. רמב"ם הלי' מלכים בסופן.
 78 שם רפי"ב.
 79 ישע"י יא, ו.
 80 לקר"ש בחוקותי תשמ"ה. ועוד.
 81 פרק ו.
 82 ע"ד שמצינו בכמה מתשובותיו ואגרותיו, "קטן" ב"אידישקייט", ומתחיל בלימוד התורה כו' — שגם הוא יהי' "נוהג בס".

שהוסף ביאור בדבריו שבספר היד (ובכמה מהן — חזר בו ממ"ש בספר היד).
 83 רמב"ן בחוקותי כו, ו.
 84 יומא פו, ב.
 85 עמוס ז, ב. ה.
 86 נוסף על "קטן" כפשרו, וגם ברוחניות —

ללכנה"86* כי הם דומים ללכנה⁸⁷), "נוהג" בכל הענינים הקשורים עם ה"צפעוני"88 ונחש הקדמוני,

עד ש"זה הקטן — גדול יהי", בגאולה האמיתית והשלימה במהרה בימינו ממש, "בעתה אחישנה"89, ו"לא עיכבן אפילו כהרף עין"90.

* * *

יא. כנהוג בהתועדויות, לקשר תוכן היום עם השיעורים בתורה הנלמדים באותו יום — החל משיעור היומי בחומש, שבנדוד"ד, י"ט כסלו, הוא בפרשת וישב מ"חמישי" עד "ששי".

השייכות הכללית בין חג הגאולה די"ט כסלו לפרשת וישב, מובנת ע"פ פרש"י עה"פ⁹¹, ש"וישב יעקב" פירושו — "ביקש יעקב לישב בשלוה", שהכרחו של רש"י מפשוטם של כתובים הוא מלשון "וישב", כי "וישב" פירושו — ישיבה שיש בה ממש, והיינו ישיבה של שלוה.

וזוהי השייכות דפרשת וישב לחג הגאולה — גאולה מכל ענינים המבלבלים כו', ישיבה בשלוה.

ואף שרש"י מדייק "ביקש יעקב לישב בשלוה", שזו היתה רק בקשה של יעקב, ובפועל (כפי שרש"י ממשיך תיכף) "קפצה עליו רוגזו של יוסף", — הרי לא יתכן לומר שבקשת יעקב לא נתמלאה, היפך הבטחת הקב"ה ("ואתה אמרת) היטב איטיב עמך"⁹²! ותו, הרי מפורש בקרא "וישב יעקב", וישב בפועל (ולא רק בקשה לישב).

אלא ודאי הדבר שבקשת יעקב לישב בשלוה נתמלאה בפועל⁹³,

וכמובן מדברי רש"י עצמו: ביטול שלוותו של יעקב נגרם ע"י "רוגזו של יוסף", שזה הי' כאשר יוסף הי' "בן שבע עשרה שנה", ואילו ישיבת יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, שפירושו (כנ"ל) ישיבה בשלוה, היתה תיכף בחזרתו מבית לבן וביאתו לארץ כנען — היינו י"א שנה (בערך) של ישיבה בשלוה ומנוחה!

יב. ומעתה יובן הקשר בין הגאולה די"ט כסלו לחלק הפרשה השייך אליו (בשנה זו) — מחמישי עד ששי — שהתחלתו: "ויוסף הורד מצרימה גו"⁹⁴.

עצם ירידת יוסף למצרים כבר מסופרת לעיל בפרשה, עם כל פרטי המאורעות של מכירת יוסף למצרים, ומה שהכתוב "חוזר לענין ראשון"⁹⁵ לספר

*86) סוכה כט, א.

87) ראה חדא"ג מהרש"א שם, ובחולין ס, ב.

88) ישע"י יא, ח.

89) ישע"י ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

90) מכילתא ופרש"י בא יב, מא.

91) וישב לו, ב.

92) וישלח לב, יג.

93) ראה גם קונטרס משיחות ש"פ וישלח סו"ס

יו"ד ובהערה 52 שם.

94) לט, א.

95) פרש"י עה"פ.

ע"ד ירירת יוסף למצרים, הוא לא כרי להדגיש עוד הפעם את ירירת יוסף למצרים, אלא להיפך — בשביל הסיפור אודות הצלחתו של יוסף במצרים, "ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח . . (גם) בבית אדוניו המצרי"⁹⁶, עד לסיום השיעור "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה"⁹⁷, וכפרש"י שזו היתה תוצאה מכך ש"ראה עצמו מושל (ובמילא) התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו".

ונמצא, שבשיעור החומש די"ט כסלו מתחיל הסיפור ע"ד ביטול רוגזו של יוסף — ענין של גאולה. כלומר: הסיפור לעיל בהפרשה אודות מכירת יוסף למצרים, שגרמה ל"ויקרא עיקב שמלותיו גו' ויתאבל גו"⁹⁸, מדגיש "רוגזו של יוסף"; ואילו מהשיעור של י"ט כסלו מתחיל הסיפור כיצד נתבטל (סו"ס) "רוגזו של יוסף", ע"ז שיוסף הי' "איש מצליח" (ובפשטות הכתובים, שזו היתה ההתחלה של השתלשלות המאורעות, עד שיוסף נתמנה למשנה למלך וכו').

יג. ביאור השייכות בין הגאולה די"ט כסלו ל"ויהי (יוסף) איש מצליח" — בעומק יותר:

ידוע ביאור הצ"צ⁹⁹ עה"פ "ויהי איש מצליח" — "הצלחה הוא ענין מזל כמו שקורין איש מצליח בר מזל גליק בלע"ז". ומבאר הענין באותיות הקבלה: "ויסוד נק' מזלא וזהו בחי' יוסף . . מזלא הוא בכתר . . ששרש היסוד נמשך מהכתר ע"ד א-ל עליון כו' קונה הכל . . וזהו ויהי ה' את יוסף ר"ל ביוסף שהוא יסוד נמשך אור הכתר ולכן ויהי איש מצליח כו' . . ששורש ההצלחה ממזלא מא"א שמשם בא השפע במהירות בלי עיכובים ודינים כמ"ש בלק"ת פ' קרח ע"פ¹⁰⁰ ויגמול שקדים שזהו ענין ברכת כהנים".

כלומר: ענין ה"הצלחה" הוא, כאשר נמשך השפע מלמעלה מסדר ההשתלשלות ("כתר"), שאז אין השפע צריך לעבור פרטי הדרגות דסדר השתלשלות (בדרך התלבשות) אלא נמשך למטה תיכף ומיד, בלי עיכוב, "עד מהרה ירוץ דברו"¹⁰¹.

והנה ידוע ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹⁰², שכל הענינים שבעולם יש דוגמתם ב"תורה" (ומתורה באים ונמשכים בעולם כפשוטו), ומזה מובן גם בנוגע לענינה של "הצלחה" — שישנו ענין ה"הצלחה" בתורה גופא.

יש לומר, שזהו הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה": "מעיינות" התורה הם — פנימיות התורה, רזי דרזין דאורייתא¹⁰³, בחי' הכתר¹⁰⁴; ו"יפוצו מעינותיך

96) שם, ב. 102) זהר ח"א קלד, סע"א. ח"ב קסא, רע"ב.
 97) שם, ו. ח"ג קעח, א. וראה ב"ר בתחלתו.
 98) ראה רמב"ם סוף הל' מקואות דמי מקה
 99) ארה"ת עה"פ (רעח, א"ב). הם רמז ל"מי הדעת", ועאכו"כ מי המעין, שהם מים חיים שמטהרים גם מטומאה הכי חמורה כו'.
 100) קרח ז', כג. 104) ראה קנטרס ענינה של תורת החסידות בתחלתו. וש"כ.
 101) תהלים קמו, טו. לק"ת שם.

חוצה", הפצת המעיינות עצמם ב"חוצה", ה"ז בדוגמא להענין ד"עד מהרה ירוץ דברו".

והביאור בזה: ע"פ סדר, מקומם של "מעיינות" התורה הרי הוא ב"פנים", וכדי שהמעיינות יגיעו ל"חוצה" צריכים לעבור ריבוי מדריגות והשתלשלות; ואילו "יפוצו מעינותיך חוצה" פירושו, שהמעיינות עצמם (ובריבוי, "מעיינות" ל' רבים), מגיעים באופן ישר להחוצה (עד לחוצה שאין חוצה ממנו), ללא צורך בהעברה דרך השתלשלות כו'.

ועוד זאת — באופן של "יפוצו", היינו, שאין נמצאים שם באופן שה"חוצה" צריך לעשות משהו כדי שיגיעו לרשותו, "כל הרוצה ליטול יבוא ויטול"¹⁰⁵, אלא שמפיעים אותם שם, עד שמגיעים בהכרח לכל נקודה ונקודה של ה"חוצה".

וזהו הקשר לחג הגאולה ד"ט כסלו — כי עיקר הענין ד"יפוצו מעינותיך חוצה" (שהוא ענין ה"הצלחה" שבתורה עצמה) הותחל לאחרי גאולת רבינו הזקן ב"ט כסלו¹⁰⁶.

יד. זוהי ההוראה בפועל מהשיעור חומש של י"ט כסלו:

עה"פ¹⁰⁷ "נוהג כצאן יוסף" אמרו רז"ל¹⁰⁸ "כל ישראל נקראים ע"ש יוסף לפי שהוא פירנסם וכלכלם בימי הרעב". והיינו, שכאו"א מישראל עד סוף כל הדורות הוא מ"צאנו" של יוסף ונקרא בשם "יוסף", כי יוסף פירנס וכלכל את אחיו, לכל השבטים, שבטי י"ה.

ואם הדברים אמורים בנוגע (א) למזון גשמי, (ב) ומחיתים של מצרים, (ג) קודם מ"ת — עאכו"כ בנוגע (א) למזון רוחני, (ב) שמקורו בנשמתו של יוסף [שהוא "בעה"ב" עלי' הרבה יותר משליטתו על שדות וכרמים של ארץ מצרים כו'], (ג) ולאחר מ"ת — אשר להיותו ה"משביר בר לכל הארץ", ו"טוב עין הוא יבורך"¹⁰⁹, הרי הוא משפיע ממזלו והצלחתו לכאו"א מבני ישראל, עם קרובו (שהם צאצאי אחיו של יוסף).

[ויש לומר, שמהאי טעמא מדייק הצ"צ לתרגם תיבת "הצלחה" גם בלע"ז — להדגיש, שענין ה"הצלחה" ממזלו של יוסף נמשך לכאו"א מישראל, גם אלו שאינם מבינים לה"ק רק "זשארגאן"].

ולכן ה"ז בכחו של כאו"א מישראל — צאנו של יוסף — להצליח בהעבודה ד"יפוצו מעינותיך חוצה" (ענין ה"הצלחה" בתורה, כנ"ל); ובפרט בדורנו אנו, אשר נשיא הדור נקרא בשם "יוסף"¹¹⁰, שמזה מובן,

108 פרש"י ומצו"ד עה"פ. ועוד.

109 משלי כב, ט. וראה זח"ג קל, א.

110 ע"ש אבי זקנו — אבל כל הנקראים בשם

"יוסף" הוא ע"ש "יוסף" הראשון כו'.

105 ע"פ ל' חז"ל — ברכות טז, ב (במשנה).

106 ראה סה"ש תורת שלום ס"ע 112 ואילך.

107 תהלים פ, ב.

שהשפעת ענין ה"הצלחה" ממזלו של יוסף הצדיק הוא ביתר שאת ויתר עז, להצליח בפשטות ובגשמיות, ועוד זאת — בהתאם לתוכן ענין ההצלחה — אשר בכל ענין וענין מצליחים תיכף, שמיד שעולה ברצונו (בחי' "כתר" שבנפש) לעשות דבר טוב, נמשך כן במעשה בפועל "בלי עיכובים",

באופן שניכר גלוי לעין כל (ללא צורך בדרישות חקירות והסברות) שאין הצלחתו נובעת ח"ו מכחו ועוצם ידו, אלא רק משום ש"ה' אתו", ומברכו בברכת הצלחה (כמו הצלחת יוסף שהיתה ניכרת באופן גלוי גם לעיני העמים),

עד לתכלית השלימות בענין הברכה — "מאה ברכות", שהם כנגד בחי' "מאה שנה", דרגת הכתר¹¹¹ — מקורה של "הצלחה" (כנ"ל).

ובמילא נמשכת הברכה עד למטה מטה, במעשה בפועל, עד ל"ברכה אחרונה" (שהיא בכלל ה"מאה ברכות") — כולל (כמשנ"ת כמ"פ) ה"ברכה אחרונה" על הגלות, כהבטחת תורת אמת ותורת חיים (כי היא בעה"ב על חיי העולם וטבע העולם, כנפסק בהלכה¹¹²) אשר "כלו כל הקיצין"¹¹³, וכדרישת בני"ע"ד מתי"?!

ויהי רצון שיהי' "דאלאי גלות" ו"דאלאי קיצין", וזוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בטהרתה ובמילואה ובשלימותה,

"והקיצו ורננו שוכני עפר"¹¹⁴, ובעל הגאולה די"ט כסלו ובנו ממלא מקומו בעל הגאולה דיו"ד כסלו בתוכם, וכן בעלי הגאולה דנס של ימי חנוכה הממששים ובאים,

וכולנו יחד זוכים לראות חנוכת בית המקדש השלישי תיכף ומיד ממש, ואז ידליקו "נרות בחצרות קדשיך" בפשטות, "בחצרות קדשיך" של בית המקדש השלישי (או עכ"פ בהר הבית),

במעשה בפועל, הנראה לעיני בשר ממש, ו"לא עיכבן אפילו כהרף עין".

* * *

טו. נוסף על שיעור היומי בחומש — ידועה ג"כ תקנת נשיא דורנו בשיעורי "חת"ת"¹¹⁵, חומש תהלים תניא — שמלבד לימוד פרשת השבוע בכל יום, יש לאמר גם שיעור יומי בתהלים, כפי שנחלק לימי החודש, וכן ללמוד בכל יום שיעור בספר התניא כפי שנחלק ע"י נשיא דורנו, לסיימו בכל שנה ושנה. וגם שיעורים אלו — שיעור תניא ותהלים — שייכים לי"ט כסלו:

114 ישע"י כו, יט.
115 אף שחלוקת החומש והתהלים כבר נעשתה בדורות הקודמים — הרי נשיא דורנו "פירש" והפיץ לימודי שיעורים קבועים אלו.

111 ראה תר"א ר"פ חיי"ש. ובכ"מ.
112 ראה ירושלמי כתובות פ"א ה"ב. וש"נ.
ש"ע אדה"ז יו"ד סקפ"ט סקכ"ג.
113 סנהדרין צז, ב.

חלוקת ספר התניא היא באופן שלומדים אותו מ"ט כסלו ל"ט כסלו, באופן שסיום והתחלת הלימוד בספר התניא הם ב"ט כסלו;

ובנוגע לשיעור היומי בתהלים (כפי שנחלק לימי השבוע) — ידועה שיחת נשיא דורנו מחג הגאולה¹¹⁶, ע"ד מזמור הראשון של השיעור, שהתחלתו — "תפלה למשה גו' אד' מעון אתה היית לנו"¹¹⁷, וסיומו "ויהי נועם ה'"¹¹⁸ — ש"מעון" אותיות "נועם". ומבאר שם, שבמזמור זה נכללים כל חיי האדם עלי אדמות, ש"מעון" קאי על עולם הזה, שזוהי עבודת האדם לעשות לו ית' דירה בתחתונים, ובגמר עבודתו זוכה ל"נועם", וכמובא בהשיחה שם מ"ש בזהר¹¹⁹ "עלמא דאתי אקרי נועם" — דוגמת ענין הגאולה.

ועד"ז נרמז ענין הגאולה במזמור האחרון של השיעור — "שירו לה' שיר חדש"¹²⁰, ע"פ הידוע ד"שיר חדש" ל' זכר קאי על השירה דלעת"ל, ש"אין אחרי' צער (גלות)"¹²¹ — ומעין זה הוא בכל גאולה, כיון שכל הגאולות שייכות זל"ז, ו"שם גאולה עלה"¹²².

ויש להוסיף, שמלבד השייכות לשיעור היומי בתהלים כפי שנחלק לימי החודש — הרי מפורסם הקשר די"ט כסלו להפסוק "פדה בשלום נפשי"¹²³, כדברי אדמו"ר הזקן¹²⁴ ד"כשקריתי בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי . . יצאתי בשלום" — שהוא בשיעור תהלים די"ט כסלו כפי שנחלק לימי השבוע (יום ג' לשבוע, שבשנת הגאולה חל י"ט כסלו ביום שלישי שהוכפל בו כי טוב).

[וכסיפור (וביאור) נשיא דורנו¹²⁵, שאין זו סתירה להידוע שרבותינו נשיאינו היו אומרים שיעור תהלים כפי שנחלק לימי החודש, כי "בהיות . . רבנו הזקן במאסר הוסיף להגיד שיעור תהלים ביחוד בשביל מצבו בהוה", כמו שמצינו "אשר במאורעות שונות" היו רבותינו נשיאינו אומרים "תהלים בשופי . . היינו כמו שהתהלים נחלק לימי השבוע"].

טז. עד"ז נתקבל המנהג אצל כו"כ מ"שאל (והולך ומתפשט) ללמוד שיעור יומי בספר הרמב"ם — ג' פרקים ליום [ואלו שאין זה בכחם — משתתפים בשיעור זה ע"י לימוד פרק א' ליום, או לימוד המצוות השייכות להשיעור מתוך ספר המצוות להרמב"ם¹²⁶] — וכרגיל, להתעכב בעת ההתוועדות על הלכה אחת בהשיעור:

(122) ראה פרש"י מגילה יז. ב.	(116) לקו"ד ח"א צז, א ואילך.
(123) תהלים נה, יט.	(117) ז, א.
(124) אג"ק שלו סל"ח. וש"נ.	(118) שם, יז.
(125) אג"ק שלו ח"ג ע' תעג ואילך. וש"נ.	(119) ח"א קצו, ב.
(126) וי"ל שהלומדים ג"פ ליום "מוציאים" אלו שאין ביכולתם ללמוד אלא פ"א או השיעור בסהמ"צ.	(120) צו, א.
	(121) מכילתא כשלח טו, א. הובא בתוד"ה ה"ג נאמר — פסחים קטז, ב.

השיעור של י"ט כסלו הוא — ג' פרקים הראשונים של הלכות טוען ונטען (החל מהכתרת להלכות אלו — "מצוה עשה אחת. . . דין טוען, מודה או כופר").

וכ' הרמב"ם בריש פ"ב: "כל חשוד על השבועה אין משיעין אותו לא שבועת התורה ולא שבועה מדבריהם ולא שבועת היסט ואפילו רצה התובע אין שומעין לו".

הטעם בפשטות שאין משיעין החשוד על השבועה הוא מפני שאין שבועתו מבררת האמת, כיון שאינו נאמן על השבועה, וא"כ אין שום תועלת בשבועה זו,

אבל עדיין צריך להבין — מדוע אין משיעין אותו על הספק (שהרי אין וודאות שמוכן להשבע לשקר כ"א רק חשד)?

וביותר אינו מוכן — סיום ההלכה, ד"אפילו רצה התובע אין שומעין לו": זה גופא שהתובע רצה להשביע אותו, מוכיח, שלדעתו יש תועלת בהשבועה, ובפשטות, כי יתכן שעצם הענין שמטילים עליו חיוב שבועה יביא אותו להודות על האמת (כי אולי פוחד משבועת שוא) — ומדוע "אין שומעין לו"?

יש לומר, שעיקר הטעם שאין משיעין את החשוד הוא — מפני האיסור ד"לפני עור לא תתן מכשול"¹²⁷, שלא להכשיל אותו בשבועת שוא (כיון שחשוד על השבועה, וגם עתה הוא כופר את טענתו הודאית של חברו).

זו. ומזה יש ללמוד הוראה נפלאה ב"תיקון הדיעות" (כמ"ש הרמב"ם¹²⁸ שרוב הלכות התורה באו "לתקן הדיעות וליישר כל המעשים") — עד כמה משתדלת התורה להביא "רפואה לעולם"¹²⁹, לתקן "חולי הנפש"¹³⁰ שבישראל.

שהרי המדובר בנדוד, באיש ירוד ביותר, דאע"פ שידוע שממון חברו נוגע לו בנפשו (כל' רז"ל¹³¹ עה"פ¹³² "היקום אשר ברגליהם" — "זה ממנו של אדם שמעמידו על רגליו"), וכפי שמצינו להלכה (בבא במחותרת)¹³³ ש"אין אדם מעמיד עצמו על ממונו" — מ"מ, תאוותו לממון חברו גדלה עד כדי כך, עד שהוא מוכן לישבע ע"ז לשקר, שהוא מאיסורים הכי חמורים בתורה, כמחז"ל¹³⁴ "שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב"ה למשה לא תשא את שם ה'א לשוא".

ואעפ"כ, דואגת התורה גם למצבו הרוחני של איש זה, להצילו מחשש שבועת שקר (היפך רצונו של התובע). והטעם — כי זהו ענינה של תורה,

(127) קדושים יט, יד. עה"פ.
 (128) הל' תמורה בסופן. עקב יא, ו.
 (129) ראה עירובין נד, א. זח"ג קס, רע"ב. סנהדרין עב, א. וראה רמב"ם הל' גניבה פרש"י בשלח טו, כו. פ"ט ה"ט.
 (130) ראה רמב"ם הל' דעות רפ"ב. שבועות לט, א. רמב"ם הל' שבועות פ"א
 (131) פסחים ק"ט, א. וש"נ. הובא בפרש"י הט"ז.

ש"מביאה רפואה"¹³⁵, ועאכו"כ לכאו"א מבנ"י, שהתורה חקוקה בעצם מציאותו, כי "ישראל" ר"ת "יש ששים ריבוא אותיות לתורה"¹³⁶, שכאו"א מישראל יש לו "אות" בתורה, וזוהי אמיתית מציאותו, ולכן מטפלת התורה בתיקון כאו"א מישראל (מבלי הבט על מצבו), שע"ז מגלה בו אמיתית מציאותו, שהיא הקשר שלו עם תורה.

וכדיק לשון חז"ל¹³⁷ — "המאור שבה מחזירו למוטב", היינו שה"מאור" שבתורה (שקאי על פנימיות התורה, כמבואר במפרשים¹³⁸) מחזיר את האדם למקומו האמיתי, היינו שאין הפירוש שהתורה מביאה את האדם (הצריך תיקון) למקום חדש, כ"א מחזירו ומשיבו למקומו הראשון — "נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה כו' יצרת כו' נפחת בי כו' משמרה בקרבי".

וכפסק דין הידוע ברמב"ם¹³⁹, שכאו"א מישראל, "רוצה להיות מישראל ורוצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו", וכמאמר בעל הגאולה¹⁴⁰ ש"איש ישראל אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות"¹⁴¹.

וזוהי ההוראה למעשה — שגם כאשר פוגשים באחד, שלפי ראות העינים ה"ה נראה כ"כופר" בדברים שצריך להודות בהם, אסור להתנער ממנו, אלא צריכים לטפל עמו ולהשתדל ככל האפשר להצילו מרדת שחת, לתקנו ולהחזירו למוטב.

יח. ויהי רצון, שע"י העסק בהלכות טוען ונטען, יתבטל כל הענין ד"טוען" ו"נטען" בין היצר טוב ויצר הרע,

כי יקויים מ"ש הרמב"ם בסוף ספרו ש"לא יהי עסק כל העולם (ועאכו"כ חכמי ונביאי ישראל) אלא לדעת את ה' בלבד. . כמים לים מכסים", מפני שאז יהי בגלוי לעין כל (מ"ש הרמב"ם בתחילת ספרו) "יסוד היסודות ועמוד החכמות (ר"ת הוי"י)¹⁴². . . שיש שם מצוי ראשון. . . ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם [כל' הרמב"ם אח"כ¹⁴³ — "מצורה הראשונה עד יתוש קטן

(139) הל' גירושין ספ"ב.

(140) "היום יום" כ"א סיון. כ"ה תמוז. ובכ"מ.

(141) וכפירוש אדה"ז (הובא ע"י נשיא דורנו — קונט' לימוד החסידות פ"ג) עה"פ "משכיל לאיתן האזרחי" — ע"ד בחי איתן שבנשמה, שממנה בא המסנ"פ והתוקף של יהודי, שהוא בגילוי בזמן הגלות, כמובא במאמר ד"ה א"ר אושעיא הנ"ל פירוש אדה"ז עה"פ צמאה לך נפשי גו' כן בקודש חזיתך — "הלואי בקודש חזיתך", שהלואי בזמן הבית חזיתך בתשוקה גדולה כזו כמו התשוקה לתומ"צ בזמן הגלות שהיא מתוך מסנ"פ כו'.

(142) סדה"ד ד"א תתקכ"ז. שה"ג להחיד"א מע'

רמב"ם. וראה גם "פירוש" לריש הל' יסוה"ת.

(143) הל' יסוה"ת פ"ב ה"ט.

(135) ובפרט לאחר נתינת לוחות שניות, שקשור עם ענין התשובה, שלכן הם "כפלים לתושי" (שמו"ר רפמ"ו. וראה המשך תרס"ו ע' פו ואילך). כיון שניתנו לאחר עבודת התשובה של ישראל. ומה מוכן, שכה"ה בעבודת התשובה של בני"י עד סוף כל הדורות (כמו בחודש אלול, ר"ה, עשי"ת ויוהכ"פ), שהתורה מסייעת את האדם בעשיית התשובה.

(136) מגלה עמוקות אופן קפו.

(137) איכ"ר פתיחתא ב. וראה ירושלמי חגיגה

פ"א ה"ז. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג.

(138) יפה ענף לאיכ"ר שם. קה"ע לירושלמי שם.

שיהי' בטבור הארץ"] לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו" — וזה יהי' באופן של "לידע", היינו לא רק אמונה בהשם, אלא באופן של דעת והתבוננות ("דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם"¹⁴⁴) — ומשום כך "יהי' עסק כל העולם . . . לדעת את ה' בלבד . . . כמים לים מכסים", שיתגלה (לא רק "כח הפועל בנפעל", ממלא כל עלמין¹⁴⁵, אלא גם) "אמיתת המצאו" (הוי"ט¹⁴⁵) בכל העולם כולו, "כמים לים מכסים".

יט. בהמשך להנזכר לעיל אודות התקנה של חלוקת הש"ס ביי"ט כסלו — מסתמא יחלקו עתה כרטיסים, כדי שכאו"א מהמסובים יצטרפו לחלוקת הש"ס, [וכמשנ"ת כמ"פ¹⁴⁶, דכיון שמפני צוק העתים אין זה ביכולת של כאו"א ללמוד כל הש"ס כולו במשך השנה, לכן, ע"י הצירוף וההשתתפות בחלוקת הש"ס, ה"ז כאילו לומד כל הש"ס כולו, וע"ד הדין (בהלכות שבת¹⁴⁷) דמלאכה שעשאוה שנים דאם זה אינו יכול וזה אינו יכול שניהם חייבים].

ואלו הרוצים — יכולים לצרף עוד פתק עם שמם ושם אמם כדי להביאו על הציון של נשיא דורנו.

ויהי רצון שכאו"א יגמור בקרוב ממש את שליחותו מנשיא דורנו — ששמו "יוסף", ע"ש "יוסף ה' לי בן אחר"¹⁴⁸ — להפוך את אלו שהם בבחינת "אחר" שייעשו "בן"¹⁴⁹.

[ואין הפירוש של "אחר" דוקא אותם שהנהגתם היא בתכלית השלילה, אלא אף מי שעושה ענינים טובים, אבל אין זו השליחות והתפקיד שהוטל עליו (ואשר ע"ז ניתנו לו כחות מיוחדים מלמעלה — שהרי "איני מבקש כו' אלא לפי כחן"¹⁵⁰) — הרי הוא בבחי' "אחר" בנוגע למילוי שליחותו בעלמא דיין].

ומתוך שמחה וטוב לבב דוקא, כשמו השני של נשיא דורנו — "יצחק", ע"ש "כל השומע יצחק לי"¹⁵¹, כלומר, שכאו"א המביט עליו, ועוד זאת — שרק שומע עליו, היינו ששומע מפעולותיו בהעבודה של "יוסף ה' לי בן אחר", הרי זה פועל אצל השומע (אפילו אם הוא בריחוק ושומע רק ראשי פרקים כו') שמחה גדולה ביותר,

ובפרט בשנה זו — שנת תשמח (תי"ו חרוקה) ותשמח (בשו"א),

וכ"ז באופן של "הקהל . . . האנשים והנשים והטף"¹⁵², שזה ימהר עוד יותר קיום היעוד ד"קהל גדול ישובו הנה"¹⁵³, "האנשים הנשים והטף וגרך אשר

149) ראה אוה"ת עה"פ (רכ, אי"ב). ועוד.

150) נתחומא נשא יא. במדבר" פ"ב, ג.

151) וירא כא, ו.

152) וילך לא, יב.

153) ירמי' לא, ז.

144) דה"א כח, ט.

145) ראה המשך תרס"ו ע' תכט ואילך.

146) ראה לקו"ש ח"י ע' 267. וש"נ.

147) שבת צג, א. וש"נ.

148) ויצא ל, כד.

בשעריך" 152 [גיור כהלכה דוקא — ומאי קמ"ל?!], "כל הימים אשר אתם חיים על האדמה" 154,

כי תהי' גאולה שאין אחרי' גלות, גאולה נצחית לכל הימים,
ובשמחה וטוב לבב, ותיכף ומיד ממש.

* * *

ג. לפני סיום ההתוועדות — יש לעורר ולזרוז ע"ד ענינים שהזמן גרמא —
ימי חנוכה הבאים

[נוסף על הענינים התמידיים — התחזקות בכל השיעורים, הן שיעורי תורה (ובפרט אותם שנזכרו לעיל — שיעורי חת"ת, וכך שיעור היומי ברמב"ם), והן בתפלה (ובמיוחד — אמירת תהלים), ובצדקה (שהיא כללות כל המצוות) — כל חד וחד לפום שיעורא דילי', ולקיים את ההחלטות בכל הנ"ל בפועל ממש, ללא שקו"ט ו"טוען ונטען"...]:

א) היות ונמצאים בשנה מיוחדת — שנת תשמ"ח, תשמח בעצמו ותשמח אחרים — מן הראוי להרבות בשמחה בימי חנוכה (וכפי שפסק הרמב"ם 155 שחנוכה הם "ימי שמחה", ובמילא אין מה לפחד אם "יהדר" לקיים פסק הרמב"ם, ובפרט שגם הרמ"א כתב 156 "שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות", ענין השמחה בחנוכה) — הן לשמח בעצמו, והן לדאוג שגם אחרים יוכלו לחגוג את ימי חנוכה ולשמח מתוך הרחבה ומנוחת הנפש ומנוחת הגוף (ע"י סיפוק צרכי החג כו') 157.

ב) בהמשך לה"שטורעם" במשך השנה אודות הענין ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" 158, שכאו"א, אנשים נשים וטף, צריכים להשתדל לעשות את מקום דירתם, לכל חלקיו וחדריו (וכל נכסיהם בכלל), לענין של "מקדש" שבו שורה שכירתו ית',

ובמיוחד ה"שטורעם" בנוגע לקטנים וקטני קטנים, לעשות "מקדש" מחדרם הפרטי, ע"י עניני הקדושה (שהם רכושם הפרטי) המונחים בחדרם — ספרי קודש וקופסת צדקה כו' (נוסף על המזוזה שעל הדלת) [ואין כל צורך להביא ראיות על גודל התועלת שבדבר — כיון שכבר ראינו בפועל ההשפעה הכי גדולה על קטנים ואפילו קטני קטנים 159].

— מן הראוי להשתדל, שיודלק ויונח נר חנוכה גם בפתח של חדר הילדים

158) תרומה כה, ח.

159) וע"פ תשובת הרשב"א הידועה (ח"א סתקפ"א) — שמצוה לפרסם עושי מצוה, כל אלו שמשתדלים ועוסקים בזה כו'.

154) וילך שם, יג.

155) הלי' חנוכה פ"א ה"ג.

156) אר"ח סעת"ר ס"ב.

157) ראה גם קונטרס משיחות ש"פ וישב סי"ג.

וש"נ.

(גם בחדרם של הקטנים/ות), משום פרסומא ניסא, ומה טוב — ע"י אחד שיוכל אח"כ להסביר להילדים אודות עניני חנוכה כו'¹⁶⁰.

ומחמת גודל חשיבות הענין — אין סומכים על ההתוועדות דש"ק לעורר על ענינים אלו, אלא דוקא בהתוועדות זו, שהדברים נשמעים (ע"י כלי-תקשורת) גם במקומות אחרים, במדינות אחרות, וגם מעבר לים, ועד לארץ הקודש — כדי שכאו"א, בכל מקום שהוא, יתחיל תיכף להתעסק בענינים האמורים, וכל המרבה והזריז בזה — הרי זה משובח!

ויהי רצון, שכאו"א ינצל את דברי ההתעוררות — שהם ע"ד "תשעה קבין של חבירו"¹⁶¹ [נכמחז"ל¹⁶² עה"פ¹⁶³ "רעך ורע אביך אל תעזוב" — "רעך זה הקב"ה" (כפי שהובא בפרש"י במס' שבת¹⁶⁴)], ואח"כ יוסיף גם מדילי — "קב שלו"¹⁶¹,

ועל ידי שניהם יחד, ההתעוררות מלמעלה וההוספה בכח עצמו, מגיעים להשלימות דכל "עשר קבים".

כא. כרגיל בהתוועדות כגון דא — לסיים עם ניגון ד' הבבות לרבינו הזקן (ובפרט בהתוועדות לכבוד חג הגאולה שלו), בהקדמת ניגון "הכנה",

ואח"כ — הניגון המיוחד לבנו ממלא מקומו,

ולאח"ז — הניגון ד"מלכתחילה אריבער", בהתאם לימי חנוכה הבעל"ט, שמדליקים שמונה נרות, שמספר "שמונה" מורה על מה שלמעלה ("אריבער"¹⁶⁵) מסדר השתלשלות (שלכן כינור של ימות המשיח הוא של שמונה נימין¹⁶⁶), וכמ"ש בתשובת הרשב"א¹⁶⁷ דשמיני הוא "שומר ההיקף".

וי"ל שזוהי ג"כ השייכות בין נרות חנוכה ומזוזה, כדאיתא בגמ'¹⁶⁸ "נ"ח משמאל ומזוזה מימין", היינו, שמקום הדלקת נ"ח תלוי במקום המזוזה [וכמבואר בפוסקים¹⁶⁹ שהדלקת נ"ח משמאל היא רק כאשר ישנה מזוזה מימין, ובאם לאו — מדליקים נ"ח מימין] — כי שניהם שייכים לענין השמירה: מזוזה ענינה שמירה, כדאי' בזהר¹⁷⁰ שע"י מזוזה על דלת הבית — "הוי' ישמור צאתך ובוואך מעתה ועד עולם"¹⁷¹, ושמונת ימי (ונרות) חנוכה הם כנגד בחי' "שומר ההיקף",

מההדגשה המיוחדת בנ"ח שהלכה ככ"ה דוקא.
 165 ולהעיר שתיכף בלילה הראשון מדליקים
 במנורה בת שמונה קנים — "מלכתחילה" מוכנים
 למספר "שמונה" ("אריבער").
 166 ערכין יג, ב.
 167 ח"א ס"ט.
 168 שבת כב, א.
 169 הגהות מיימניות הל' חנוכה פ"ד ה"ז.
 טואר"ח סו"ט תרעא. ב"ח שם. ר"ן לשבת שם.
 170 ח"ג רסו, ב.
 171 תהלים קכא, ח.

160 ראה גם קונטרס הג"ל ס"י.
 161 ראה ב"מ לח, א.
 162 שמר"ד רפכ"ז. זח"ב נה, ב. פרש"י עה"פ.
 163 משלי כז, יו"ד.
 164 לא, א — בקשר למאמר הלל בנוגע
 למצות "ואהבת לרעך כמוך" — "זוהי כל התורה
 כולה כו", וכפי הנהגת הלל בעצמו, שהצטיין
 באהבת ישראל, שקירב כאו"א מישראל, כשלשת
 הסיפורים שהובאו בגמ' שם, ומה הוראה לכאו"א
 מישראל עד סוף כל הדורות, עד לדרונו זה, ובפרט
 בשנת הקהל ושנת תשמח ותשמח. ולהעיר

שמביא שמירה בפשטות.

ויה"ר שנזכה בקרוב במהרה בימינו ממש ל"הדליקו נרות בחצרות קדשך" בבית המקדש השלישי, "מקדש אדני-י כוננו ידיך" ¹⁷²

[דאע"פ שיש מעלה בהדלקת נ"ח בזמן הגלות, כידוע דברי הרמב"ן ¹⁷³ שנ"ח "אין בטלין לעולם" — הרי מוכן בפשטות, שאינה דומה כלל וכלל להדלקת המנורה בביהמ"ק, אפילו במקדש שני, ועאכ"כ במקדש דלעתיד], בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, שיבוא בשעתא חדא וברגעא חדא, "עם ענני שמיא" ¹⁷⁴,

ובאופן של שלווה, ד"במנוסה לא תלכון" ¹⁷⁵ אלא "בשובה ונחת תושעון" ¹⁷⁶, אשר בשעתא חדא וברגעא חדא פונים ("גיט מען זיך א קער"), והנה עומדים בארץ הקדושה, בעיר הקודש ובהר הקודש, ושם גופא — בקודש הקדשים,

ורואים כ"ז בעיני בשר, מתוך שמחה וטוב לבב.

[ניגנו ניגון הכנה. ניגון אדה"ז (בבא הד' פ"א) ניע זשוריצי. לכתחילה אריבער. הש"ץ התחיל לנגן יה"ר כו' שיבנה כו'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הזכיר ע"ד ברכה אחרונה, ואח"כ אמר:]

אחרי ברכה אחרונה יחלקו ע"י ה"טאנקיסטן" דולר אחד לכאו"א מהמסובים, ע"מ לתתו מחר לצדקה, ומה טוב — להודרו בזה ככל האפשר (וכמבואר בארוכה באגרת הקודש לבעל הגאולה ¹⁷⁷ ע"ד גודל מעלת הזריות), וזריות זו תזרו עוד יותר את קץ הגלות וקץ הקיצין — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ו"לא עיכבן אפילו כהרף עין".

וכנזכר לעיל — שאלו הרוצים יכולים לרשום שמם ושם אמם כדי להביאו על הציון, נוסף על ההשתתפות בחלוקת הש"ס.

ויהי רצון, שמכל "חלוקות" אלו — נזכה במהרה, ובקרוב ממש, לה"חלוקה" העתידה, כמבואר בסיום נבואת יחזקאל שאז תהי' החלוקה ל"ג חלקים" ¹⁷⁸,

ואז יהי' גם גילוי המרכבה שלמעלה, ע"ד המסופר בתחלת נבואת יחזקאל, וכמ"ש הרמב"ם בסוף ספרו שאז כל ישראל "ישיגו דעת בוראם" ("לדעת את ה'") כפי כח האדם — והרי אמיתית הדעת באלקות הוא ענין הראי', ראיית המרכבה,

(176) שם ל, טו.	(172) בשלח טו, יז.
(177) סימן כא.	(173) ר"פ בהעלותך.
(178) ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ד ה"ח וברדב"ז שם.	(174) דניאל ז, יג.
	(175) ישעי' נב, יב.

ולא רק מרכבת יחזקאל (שהיא בעולם היצירה), אלא גם מרכבת ישעי' (שהיא בעולם הבריאה)¹⁸⁰,

עד לגילוי עתיקא קדישא — "לא יכנף עוד מוריך"¹⁸¹.

והעיקר — שיהי' ה"הקהל" ד"אנשים נשים וטף", מתוך שמחה אמיתית ואהבת ישראל ואחדות ישראל אמיתית,

וכולנו יחד "טסים" עם ענני שמיא לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, ובהר הקודש, ושם גופא — בקודש הקודשים,

ובשמחה ובטוב לבב.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א חילק להטנקיסטים שיחיו שטרות של דולר לתת לכאו"א מהנוכחים שטר אחד, לתתו, או חילופו, לצדקה.

טרם צאתו התחיל לנגן כי בשמחה תצאו].

(181) ישעי' ל, כ. וראה תניא פל"ו (מו, א).

(180) ראה סידור (עם דא"ח) עט, א. ביארה"ז לאדהאמ"צ בשלח לט, סע"ד. ועוד.